

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3422

av **Emma Carlsson Löfdahl m.fl. (L)**

Utgiftsområde 8 Migration

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 8 Migration enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Utgiftsområde 8 omfattar frågor som rör utlänningars rätt att resa in i, och vistas i Sverige, samt frågor som rör mottagande av asylsökande.

Världen står mitt i den största flyktingkrisen i modern tid, med drygt 65 miljoner människor på flykt. Förra året kom över 1 miljon flyktingar till EU. Till Sverige kom 163 000 människor, och aldrig tidigare har så många sökt skydd i Sverige som under 2015. Under hösten kom runt 10 000 människor i veckan vilket innebar stora praktiska svårigheter. Myndigheter, kommuner och civilsamhället gjorde viktiga insatser för att bara klara av att ge alla tak över huvudet. Den rådande flyktingkrisen är framförallt en kris för de människor som tvingas fly, men när så många människor på kort tid kommer till Sverige befinner sig det svenska mottagandet i ett mycket ansträngt läge. Konflikten i Syrien måste få ett slut och fler EU-länder måste solidariskt ta emot fler asylsökande. Tillsammans med andra EU-länder har Sverige ett ansvar att värna asylrätten. Människor som flyr krig och förföljelse måste få skydd.

Liberalerna vill se fler lagliga vägar in i EU. Människor ska inte behöva riskera livet på väg till säkerhet och vara beroende av människosmugglare som tjänar pengar på människors utsatthet. Liberalerna stöder ett gemensamt system för gränsskydd och kustbevakning, men ett sådant system får inte göras till svepskäl för att minska flyktingmottagandet. I dag är flyktingmottagandet inom EU alltför ojämnt fördelat och flera EU-länder utmanar öppet principen att EU ska erbjuda en fristad åt flyktingar från andra regioner. Det behövs mer samarbete och harmonisering, inte mindre. EU:s gemensamma asylpolitik måste stärkas. Behovet av en mer varaktig lösning för att dela ansvaret avseende flyktingmottagandet mellan EU:s länder är stort. Sekundär förflyttning, det vill säga möjligheten för flyktingar att resa vidare till andra medlemsstater, måste stramas upp. Systemet bör utgå från en fördelningsnyckel som

grundas på befolkningsmängd, BNI och andra relevanta faktorer. Sverige måste spela en aktiv roll i förhandlingar som nu pågår inom EU.

Sverige ska vara med och ta ett stort ansvar för en human flyktingpolitik i Europa men inte heller våra resurser är obegränsade. För att kunna ta emot dem som flyr på ett värdigt sätt måste helt enkelt färre människor söka sig till just Sverige, fler EU-länder måste ta sitt ansvar och fokus måste vara på att ge skydd åt dem som verkligen behöver skydd.

Därför slöt sex av riksdagens partier – Liberalerna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna och Socialdemokraterna – en uppgörelse om migrationspolitiken i oktober 2015. Det var en uppgörelse med andra ansvarstagande partier som innebär att Sveriges mottagningsregler i större utsträckning liknar andra jämförbara länder, till exempel Tyskland, samt en rad åtgärder för att förbättra och effektivisera svenskt mottagande och integration. Därefter har regeringen beslutat om tillfälliga inre gränskontroller samt tagit initiativ till en tillfällig lagstiftning om identitetskontroller vid inresa till Sverige.

Sedan 20 juli 2016 ligger svensk migrationslagstiftning på en miniminivå enligt EU-rätten och internationella konventioner. Svensk migrationslagstiftning behöver ligga mer i linje med andra europeiska länder men Liberalerna kan däremot inte acceptera alltför restriktiva och inhumana regler. Liberalerna står fast vid migrationsöverenskommelsen, och vi försvarar också rätten för barnfamiljer att återförenas även vid tillfälliga uppehållstillstånd och oavsett skyddsskäl. Vi röstade därför emot regeringens förslag som innebär att barnfamiljer nu splittras.

Vidare är vi kritiska till att bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund av synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter, vilka var en viktig ventil för utsatta grupper som kvinnor, barn, äldre och hbt-personer, nu tagits bort. Detsamma gäller nödvändigheten och proportionaliteten med att grunden för uppehållstillstånd när det gäller övriga skyddsbehövande tagits bort.

Regeringen har nu infört mycket korta tillfälliga uppehållstillstånd vilket kraftigt kommer att försämra integrationen då nyanlända får svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Gruppen alternativt skyddsbehövande, som framförallt omfattar syrier, får nu tidsbegränsat uppehållstillstånd i 13 månader. Det leder till etableringsplaner som i praktiken är betydligt kortare än ett år. Individerna måste ges realistiska förutsättningar att komma i jobb och komma in i det svenska samhället. Tiden för uppehållstillstånd bör i stället ligga mer i linje med det som framkommer av migrationsöverenskommelsen, det vill säga treåriga uppehållstillstånd. Även en rad remissinstanser har uttryckt kritik mot alltför korta uppehållstillstånd. Därtill gör Migrationsverket bedömningen att 95 procent av alla som fått tillfälliga uppehållstillstånd kommer att ansöka om förlängning vilket kommer öka Migrationsverkets ärendehantering.

Liberalernas förslag för att värna familjeåterföreningen uppskattas leda till cirka 5 000 fler beviljade och mottagna anhöriginvandrare 2017. En mer generös och human familjeåterförening i förhållande till regeringens leder till ökade kostnader. På detta utgiftsområde och för år 2017 innebär det att anslag 1:1 Migrationsverket tillförs 12 miljoner kronor. Förslaget får även konsekvenser under utgiftsområde 13, där resurstillskott görs med totalt 439 miljoner kronor för år 2017.

Kvotflyktingar är en grupp som FN:s flyktingorgan UNHCR utpekat som särskilt skyddsbehövande. Liberalerna har drivit på att Sverige ska ta emot 5 000 kvotflyktingar årligen vilket också framkommer av migrationsöverenskommelsen. Att öka antalet

kvotflyktingar innebär att fler får möjlighet till lagliga vägar till EU och därmed färre farliga resor över Medelhavet vilket minskar flyktingsmugglares lukrativa affärer. Det är rimligt att Sverige successivt ökar denna kvot.

Även om antalet människor som nu kommer till Sverige är betydligt lägre söker sig fortfarande många hit och vårt mottagningssystem är under press. På fullsatta asylboenden sitter människor och väntar på besked. Kommuner kämpar med att klara av sitt uppdrag att ge skydd och stöd. Skolor gör alltför att kunna ta emot alla nya elever. Mottagningssystemet måste effektiviseras och förbättras bland annat för att påskynda vägen till besked för den enskilde och för att minska kostnaderna. De som får ett positivt besked om att få stanna måste ges rätt förutsättningar att lära sig svenska och få jobb. Det är en stor uppgift för det svenska samhället att klara av.

För närvarande befinner drygt 150 000 människor i Migrationsverkets mottagningssystem. Mer än 17 000 personer är kvar på Migrationsverkets boenden trots att de fått uppehållstillstånd. Liberalerna föreslår därför ett antal insatser för att korta handläggningstiderna för asylbesked och minska kostnaderna samt för att asyltiden ska bli mer av en förberedelse för en eventuell framtid i landet.

Handläggningstiderna för asylbesked ligger runt ett år. Det är en lång väntan som är destruktiv för individen och kostsam för samhället. Migrationsverket måste ges förutsättningar att snabbare behandla ärenden som med stor sannolikhet får bifall respektive avslag. Det är orimligt att exempelvis människor som flytt från Syrien, som i princip alla kommer att få stanna, ska få vänta i ett år på besked. Liberalerna vill därför att klara bifallsärenden och tydliga avslagsärenden ska avgöras inom tre månader. De som nu finns i Sverige ska snabbt beviljas uppehållstillstånd under förutsättning att de klarar en säkerhetskontroll och identitetsutredning och när det är visat att den sökande verkligen flytt från Syrien. Vidare bör personal från domstolarna kortsiktigt flyttas till Migrationsverket för att öka takten på ärendehantering.

Ärendehantering avseende Syrienflyktingarna måste prioriteras och förenklas betydligt. Cirka 44 000 syrier finns inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem där handläggningstiden för närvarande är beräknad till cirka 1 år. Under antagandet att 26 000 av dessa syrier i snitt skulle ha befunnit sig i mottagningssystemet under tre månader 2017 kommer reformen att innebära en besparing om cirka 400 miljoner kronor nästkommande år. På detta utgiftsområde och för 2017 innebär det att anslaget 1:1 minskas med 280 miljoner kronor.

Vidare bör prövningstillstånd för överklagande och en förenklad överklagandeprocess införas. Ett ökat antal asylärenden innebär också att antalet överklagade beslut kommer att öka framöver. Av de överklagade besluten ändras endast runt 10 procent, det vill säga domstolarna fastslår Migrationsverkets avslagsbeslut i nio av tio fall. Tillfälliga prövningstillstånd för överklagande av Migrationsverkets beslut till domstol ska därför införas under förutsättning att det är förenligt med EU-rätten. Dessutom bör vissa mål kunna hanteras skriftligen av enmansdomare i stället för en fullsuttet domstol. Prövningstillstånd ska ges om domstolen bedömer att det finns skäl att betvivla riktigheten i det beslut som Migrationsverket fattat, t.ex. om domstolen gör bedömningen att den kommer att ändra Migrationsverkets beslut eller om det förekommit fel i handläggningen hos Migrationsverket.

I sammanhanget är det viktigt att understryka att detta inte innebär att rätten att begära ny prövning inskränks. Effekten av denna förändring är att klara avslagsfall inte får prövningstillstånd och därmed inte prövas i sak en andra gång. Verkställighet av ett

avslagsbeslut ska dock först ske efter att ett lagakraftvunnet beslut om att neka prövningstillstånd föreligger.

Prövningstillstånd bedöms preliminärt och på sikt minska måltillströmningen till Migrationsdomstolarna med cirka 60 procent. Införandet av prövningstillstånd för att få överklaga ett asylärende beräknas ge kostnadsbesparingar. På detta utgiftsområde och för 2017 innebär det att anslaget 1:4 minskas med 206 miljoner kronor.

Ensamkommande barns och ungas ålder är en viktig fråga att hantera bland annat utifrån principen att barn ska behandlas som barn och de ska få det stöd och hjälp de behöver. Därför behöver medicinska åldersbedömningar göras. Vid åldersbedömningen ska medicinska och psykologiska bedömningar vägas samman till en helhet.

Åldersbedömningar måste göras så tidigt som möjligt under asylprocessen. Det kan kräva lagändringar.

Liberalerna föreslår att de särskilda regler för ersättning på garantinivå i sjuk- och aktivitetsersättningen som finns för flyktingar, alternativt skyddsbehövande och för övrigt skyddsbehövande tas bort och att olika grupper därmed behandlas på samma sätt, när det gäller rätten till ersättning på garantinivå. Det innebär minskade utgifter på 400 miljoner kronor under utgiftsområde 10.

Liberalerna föreslår också att de särskilda regler inom garantipensionssystemet som finns för flyktingar, alternativt skyddsbehövande och för övrigt skyddsbehövande tas bort, vilket beskrivs närmare under utgiftsområde 11. Det är viktigt för legitimiteten i pensionssystemet att vissa grupper inte särbehandlas. Reformen innebär också ökade drivkrafter att komma i arbete. Förslaget innebär sammantaget minskade utgifter om 500 miljoner kronor under utgiftsområdet 11.

Efterlevandestödet behöver reformeras och göras mer likt underhållsstödet. Syftet med efterlevandestöd är att ett barn som förlorat en eller båda föräldrarna ska få ekonomiskt stöd för att klara omkostnader för boende m.m. Ett barn som i stället får ett omfattande stöd från det offentliga i form av till exempel boende i HVB-hem eller stödboende ska därför inte samtidigt få efterlevandestöd. Beräknade kostnadsminskningar för reformerat efterlevandestöd är 110 miljoner kronor under utgiftsområde 12.

Vårt fokus ska vara på dem som behöver vår hjälp mest. Antalet som återvänder till sitt hemland efter att ha fått avslag på sin asylansökan behöver öka.

Återvändandessamordnare på plats i ett antal länder, t.ex. Afghanistan, Marocko och Irak, kan spela en viktig roll för att underlätta återvändandet. Sverige ska tillsammans med EU ställa krav på återvändandeländer att ta emot dem som inte får uppehållstillstånd. Regeringen bör till exempel se över hur det svenska biståndet till den afghanska staten kan användas för att underlätta återvändande till landet. Samarbetet med International Organization for Migration (IOM) för återvändande behöver utvecklas för att underlätta för dem som nekats asyl att åka hem.

Samtidigt som åtgärder görs för att korta människors väntan måste den destruktiva sysslolösheten under asyltiden motverkas. Grundinställningen måste vara att asylsökande i större utsträckning som aktiva individer ska involveras i asylmottagandet. Fortfarande bedrivs alldeles för många anläggningsboenden med en omhändertagandementalitet där vuxna människor inte anses förmögna att kunna laga sin egen mat eller hantera andra självklara sysslor. För att bryta det destruktiva omhändertagandet och passiviteten ska huvudregeln på anläggningsboenden vara att de asylsökande själva sköter städning, matlagning och liknande. Vidare måste tryggheten på boenden förbättras avsevärt. Det gäller bland annat för flickor, kvinnor, hbtq-

personer och religiösa minoriteter. Människor som flytt krig och förföljelse ska inte förföljas och trakasseras på svenska asylboenden. Det är tydligt att upphandlingskraven för asylboenden måste skärpas. Förutom att tillgodose tillräcklig standard på boenden bör fler asylboenden se till att de boende har sysselsättning i form av svenskundervisning och samhällsinformation och säkra tryggheten för alla.

Tillgången till digitala verktyg för enklare språkinläring och samhällsinformation under asyltiden måste möjliggöras och Liberalerna avsätter därför medel till detta ändamål. På detta utgiftsområde och för 2017 innebär det att anslaget 1:1 ökas med 5 miljoner kronor.

Kunskaper i svenska och om det svenska samhället liksom demokratiska värderingar är centralt för att kunna bygga sin framtid i Sverige. Liberalerna anser att svenskundervisning och obligatorisk samhällsinformation ska ges redan under asyltiden. Tillgången till digitala verktyg för språkinläring och samhällsinformation under asyltiden måste möjliggöras. Jämställdhet mellan kvinnor och män inklusive vikten av kvinnors och mäns lika möjligheter och skyldigheter i samhället generellt och på svensk arbetsmarknad ska betonas. Hedersrelaterat våld och förtryck liksom hbtq-personers rättigheter måste behandlas och frågor om yttrandefrihet och tryckfrihet och andra centrala frågor för vårt demokratiska samhälle måste belysas.

Det måste bli enklare att arbeta och praktisera under asyltiden. För att i dag få jobba krävs att den asylsökande av Migrationsverket får AT-UND vilket betyder att hen är befriad från kravet att ha arbetstillstånd. Vidare krävs ett samordningsnummer som utfärdas av skattemyndigheten och som är en identitetsbeteckning för dem som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Vi anser att varje asylsökande vars identitet är styrkt per automatik ska få ett samordningsnummer och att huvudregeln bör vara att man ska kunna jobba och praktisera även under asyltiden.

Flyktningmottagandet är ett nationellt ansvar som måste vara gemensamt. Många kommuner har tagit stort ansvar, medan andra inte har gjort tillräckligt. Den extraordinära situationen kräver mer av alla. Det är därför positivt att kommuner nu kan åläggas att ta emot fler nyanlända.

Boendekedjan för asylsökande och nyanlända behöver förbättras. Väntetider i bosättningsprocessen försenar etableringen vilket är olyckligt både för individ och för samhället. Det generella bostadsbyggandet måste öka och Sverige behöver en bostadsmarknad med fler bostäder och mer marknad. Snabbare planprocesser och förkortad instansordning för överklaganden är några av de åtgärder som behövs. Regeringens statliga byggsubventioner löser inte problemen på svensk bostadsmarknad och de löser inte situationen för de cirka 17 000 personer med uppehållstillstånd som väntar på landets asylboenden. Ett högt asylmottagande kräver också snabba och kreativa lösningar, till exempel inventering av alla bostadsmöjligheter och modulboenden. Det behövs en effektivare statlig organisation och fler långsiktiga anläggningsboenden till rimligt pris. Migrationsverket bör ges förutsättningar att driva anläggningsboenden. Lägenheter ska prioriteras för dem som har erhållit uppehållstillstånd, särskilt barnfamiljer.

Arbetskraftsinvandring bidrar till Sveriges tillväxt. Liberalerna har medverkat till att det sedan 2008 är lättare att komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare. Arbetskraftsinvandrare från länder utanför EU/EES är få till antalet men de är ofta de högt kvalificerade och hjälper till i bristsektorer. Att Sverige kan attrahera arbetskraft från andra länder är viktigt för att klara av den demografiska utmaningen vi står inför. Den som kan försörja sig själv bör enkelt kunna söka tillstånd för att komma hit för att

arbete eller starta företag. Liberalerna vill att Migrationsverket får resurser för att kunna snabba på handläggningen för arbetstillstånd. Arbetet med att underlätta för arbetskraftsinvandringen måste fortsätta och arbetsgivare måste utifrån behov enkelt kunna rekrytera anställda från hela världen. Det finns anledning att titta närmare på alltför rigida regler som leder till att människor utvisas på orimliga grunder som att hen enligt facket anses tjäna cirka 100 kronor för lite i månaden eller att jobbet hen sökt och fått inte anses vara utlyst på rätt sätt och det är tydligt att uppsåtet inte varit att kringgå reglerna. Liberalerna anser att den utredning som för närvarande tittar närmare på skärpt tillsyn avseende arbetskraftsinvandring även bör titta närmare på regler som gör det enklare för arbetskraftsinvandrare som gör rätt för sig att stanna i Sverige. Liberalerna vill avsätta medel för att snabba på handläggningen av arbetskraftstillstånd. På detta utgiftsområde och för 2017 innebär det att anslaget 1:1 ökas med 15 miljoner kronor.

2014 lade alliansregeringen fram förslag för att underlätta för doktorander att kvalificera sig för permanent uppehållstillstånd i Sverige. Denna reform har gjort det möjligt för studenter att stanna kvar i sex månader efter slutförda studier för att söka arbete eller starta näringsverksamhet i Sverige. Dessutom har det införts enklare och tydligare regler för familjemedlemmar till näringsidkare.

Liberalerna föreslår att pris- och löneomräkningen för åren 2017–2019 justeras ned med 20 procent årligen. På detta utgiftsområde påverkas anslag 1:1 samt 1:4.

Tabell 1 Anslagsförslag 2017 för utgiftsområde 8 Migration

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
1:1 Migrationsverket	5 904 447	-260 903
1:2 Ersättningar och bostadskostnader	23 728 000	
1:3 Migrationspolitiska åtgärder	741 547	
1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål	1 042 723	-207 711
1:5 Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål	255 800	
1:6 Offentligt biträde i utlänningsärenden	396 150	
1:7 Utresor för avvisade och utvisade	356 202	
1:8 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	155 450	
Summa	32 580 319	-468 614
<i>Specificering av anslagsförändringar</i>		
1:1 Migrationsverket		+12 000
1:1 Migrationsverket		-280 000
1:1 Migrationsverket		+15 000
1:1 Migrationsverket		+5 000
1:1 Migrationsverket		-12 903
1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål		-206 000
1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål		-1 711

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Tina Acketoft (L)

Maria Weimer (L)